

OADJEBAS NEAHTTAGÁVPPAŠEAPMI

Dát giehtačálus galgá geavahuvvot ovttas PowerPoint-oahpahusdahkosiin *Oadjebas neahttagávppašeapmi*. Mánusa čuoggát leat heivehuvvon PowerPoint-oahpahusdahkosii. Giehtačállosa čuokkis 1 lea seamma go PowerPoint vuosttas čuovgagovva (siidu 1).

Čuokkis 2 fas lea seamma go nubbi čuovgagovva jna. Buot teavsttat leat heivehuvvon čuovgagovaide, mat gávdnojit notáhttaoasis.

Buoiddes čállosat leat kursadoalli kommentárat. Teaksta stuora BUSTÁVAIGUIN lea bajilčála. Muđui sáhttá teavstta lohkat jitnosit dahje geavahit bagadussan oahpahusa oktavuodas.

Giehtačálus

1. Ságastala kursaoasseválddiiguin oahppoulbmiliid birra ovdal go álggahat oahpaheami. Dalle šaddá sidjiide álkit oahppat ja muitit maid sii leat oahppan.

Muitte ahte neahttagávppit leat iešguđetláganat ja váldde áiggi vástidit gažaldagaid oasseváldiin.

Sáhttá leat ávkkálaš sihtat kursaoasseváldiid váldit mielde bänkokoartta, kredittakoartta dahje eará máksinčovdosiid vai besset gávppašit manñil oahpahusa.

2. MII LEA NEAHTTAGÁVPI?

Muhtun neahttagávppiin sáhttá oastit ávdnasiid, rusttegiid dahje biktasiid, muhto lea maid vejolaš dinggot bálvalusaid, mátkkiid, várret hoteallalanja ja ollu eará.

Muhtumat gávppašit neahtas seastit áiggi ja ruđaid. Earát vásihit ahte sii gávdnet neahtas daid buktagiid ja bálvalusaid maid eai gávnna muđui.

Vuosttas maid ferte dahkat jos áigu neahtas gávppašit lea gávdnat gávppi gos sáhttá gávppašit. Eatnašat soitet ovddalgihtii juo mearridan gávppi gos áigot gávppašit. Jos dieđát makkár gálvvu áiggut oastit, muhto it dieđe man neahttagávppis dan gávnnat, de sáhtát geahččalit ohcat gálvvu neahttalohkkis ja geahččat ihtet go gávppit gos gálvvu fidnet.

3. Dá lea muhtun neahttagávpi.
4. Ovdamearkka dihte dákkár neahttagávpi.
5. Dás oainnát eará neahttagávppi.
6. Dás oainnát diekkár neahttagávppi.
7. Eanaš neahttagávppit leat huksejuvvon sullii seamma láhkai.

OADJEBAS NEAHTTAGÁVPPAŠEAPMI

8. Buot ovddimuš oainnát siiddu gos beasat ohcat ja lohkat gálvvu birra.
9. Siiddus gávnnat maid gávppašánvovvna ja deike biddjojit gálvvut ja bálvalusaid maid háliidat oastit.
10. Deaddil ja vállje muhtun gálvvu.
11. Nu go eará ge dábálaš gávppis, de beasat válljet oastát go dušše ovttá dahje eanet gálvvuid.
12. Nu go eará ge dábálaš gávppis, de beasat oastit ovttá dahje eanet gálvvuid.
13. Don sáhtát maid oastit mánggalágan gálvvuid.
14. Go leat bidjan gávppašánvovdnii buot maid háliidat oastit, de fertet gávdnat kássa máksit. Jos deaddilat “kjøp” (oastte) de oainnát ahte gálvu biddjo du gávppašánvovdnii.
15. Jos deaddilat “kjøp” de biddjo gálvu du gávppašánvovdnii.
16. Dás lea dušše okta gálvu gávppašánvovvnnas.
17. Jos dingot eanet gálvvuid, de ođasmahttojuvvo gávppašánvovdna.
18. Dan lassin lea neahttagávppis “kasse” (kássa) dahje máksinguovddáš gos fertet dohkkehit gávppašeami, mearridit movt háliidat gálvvu máksit ja vuostáiváldit. Dan geahčadat manjil.
19. Neahttagávppit leat mánggaláganat.
Muhtumat geavahit namahusa “handlevogn” (gávppašánvovdna) ja “kasse” (kássa). Muhtun neahttabáikkiin čuožžu “bestill” (dingo) dahje “legg i handlevogn” (bija gávppašánvovdnii).
20. Muhtun neahttagávppit geavahit mánga giela. Muhto proseassa maid dás galggat oahppat lea seamma.
 1. Gávna gálvvu/gálvvuid maid háliidat oastit.
 2. Joatkke kássii go áiggut máksit.
 3. Mávsse gálvvuid ovddas.
21. NÁ MÁVSSÁT
22. Go áiggut máksit, de fertet vuos gávdnat kássa. Álkimus vuohki dan gávdnat lea deaddilit gávppašánvovvna. Das beasat oaidnit makkár gálvvuid leat válljen ja joatkit kássii. Oza boalu dahje lijkka mas čuožžu “Til kasse”, (kássii), “Gå til betaling”, (joatkke máksit), “Go til utsjekking” (máksinguovddáži), dahje sullasaš vai beasat loahpahit gávppi.

OADJEBAS NEAHTTAGÁVPPAŠEAPMI

23. Go áiggut máksit, de fertet vuos gávdnat kássa. Álkimus vuohki dan gávdnat lea deaddilit gávppašanvovvna. Lassin dan ahte čájehit makkár gálvvuid leat válljen de dábálaččat beasat mannat kássii dás. Oza boalu dahje linjka mas čuožžu “Til kasse”, (kássii), “Gå til betaling”, (joatkke máksit), “Go til utsjekking” (joatkke máksinguovddáži), dahje sullasaš vai beasat loahpahit gávppi.
24. Go boadát kássii, de lea dábálaš ahte neahttagávpái attát čuovvovaš dieđuid vai beasat gávppi čađahit:
25. Gálvvu vuostáiváldi nama ja čujuhusa (sáhtát válljet galgá go gálvvuid sáddet muhtun ustibii dahje eará bearašlahttui).
26. Su nama ja čujuhusa gii galgá máksit, ja dat gohčoduvvo dájvja rehketchujuhus (dat leat don)
27. ležat e-poastačujuhusa ja telefodnanummira
28. Máksinvuohki. Dábálaččat beasat válljet galgá go rehketchujuhus, vái háliidat go máksit bânko- dahje kredihttakoarttain, dahje eará máksinčovdosiin.
29. Jos válljet máksit bânko- dahje kredihttakoarttain, de fertet almmuhit koartaomasteaddji nama, koartanummira ja goas koartta bistináigi nohká (gávnnat koartta ovddabealde) ja CVC (koartta maŋábealde). CVC lea golbma maŋimus tálle du nammačálu olgešbealde.
30. Ovdal go beasat čađahit gávppi, de fertet dohkkehit neahttagávppi oastineavttuid.
- Eavttut leat dábálaččat čállojuvvon guhkes listui ja soitet áddetmeahttumat. Dattege lea dehálaš ahte válddát áiggi daid lohkat, nu ahte dieđat maid leat dohkkehan.
- Loga erenoamážit daid osiid mat namuhit goas gálvu sáddejuvvo, ja osiid mat gusket máhcaheapmái, ruovttoluotta sáddemii ja gáhtanvuoigatvuhtii.
31. Go de leat gávnnahan maid áiggut dahkat viidáseappot, de sáhtát russestit oastineavttuid čájehan dihte ahte don daid dohkkehat, jos ain háliidat oastit gálvvuid.
- Gávppašanproseassa dehálaš oassi lea maid ahte don dego oasti leat geatnegahttojuvvon máksit gálvvuid ovddas. Neahttagávpi gos gávppašat berre addit dutnje čielga dieđuid sihke dan birra ja gáhtanvuoigatvuoda birra.
- Máksinproseassa sáhtta rievddadit neahttagávppis neahttagávpái, nu ahte čuovo fal rávvagiid dárkilit šearpmas.
32. Go de leat loahpahan gávppi, de boadát dábálaččat muhtun siidui gos čuožžu ahte dingojupmi lea vuostáiváldojuvvon. Dájvja oaččut maid e-poastta dingondieđuiguin. Ollu neahttagávppit sáddejit dutnje maid e-poastta go páhkka lea jođus dutnje vai dieđat mii páhkain dáhpáhuvá.

OADJEBAS NEAHTTAGÁVPPAŠEAPMI

33. Oanehaččat čilgejuvvon de fertet álo čuovvut čuovvovaš gáibádusaid jos háliidat gálvvuid oastit neahtas. Gávna neahttagávppi
34. Vállje gálvvuid
35. Bija gálvvuid gávppašánvovdnii
36. Joatkke kássii
37. Almmut vuostáiváldi čujuhusa
38. Almmut rehketčujuhusa
39. Almmut mátketelefovdnanummira ja e-poastačujuhusa
40. Vállje máksinvuogi ja deavdde dárbblašlaš lassidieđuid
41. Loga oastineavttuid
42. Dohkket oastineavttuid
43. Dárkkis leat go ožžon duođaštusa iežat dingojupmái

Du mielas várra lea ollu maid galggat dahkat, muhto go vuos hárránat neahtas gávppašit de šaddá álkit.

Muhtimat ballet ahte muhtun sáhtta sis njihtat ruđaid go gávppašit neahtas. Jáhkkin dat ii dáhpáhuva jos gávppašat oahpes ja dovddus neahttagávppiin, muhto muhtun muitonjuolggadusaid fertet gal čuovvut.

44. MO HEHTTET VERROŠEAMI?

Muhtumat ballet ahte jos gávppašit neahttagávppis de sáhtta muhtun njihtat sis ruđaid, muhto jos čuovvu muitonjuolggadusaid de lea uhcán riska ahte dat dáhpáhuvá. Daid mii galgat dás geahčadit.

45. Dehálaš muitonjuolggadusat mat gustojit neahttagávppašeapmái:

Don it berre oastit maidige dakkár gávppis masa it luohte. Jos leat eahpesihkar, de fertet álo iskat neahttagávppi telefovdnanummira ja oktavuodáčuuhusa.

46. Váru ahte bálvalus gos gávppašat lea luohtehahti. Dárkkis neahttačuuhusa čujhuslinjjás. Jos čujhuslinnjás čuožžu https, dahje oainnát gova heangalohkas, de leat dieđut maid don almmuhat suodjaluvvon ja daid eai sáhte earát geavahit.

Ále almmut dieđuid iežat birra dahje dieđuid iežat máksinkoartta birra jos čujhuslinnjás ii oidno s dahje heangalohkka.

47. MUITTE: Neahttagávppašeamis galggat dušše almmuhit koartanummira, ja goas koartta bistináigi nohká ja dárkkistanloguid (CVC) dan neahttagávppái gos gávppašat. Jos sáddejuvvot viidáseappot siidui gos fertet almmuhit iežat bänkókoda ja beassansáni, de sáhtát dahkat dan. ÁLE fal almmut PIN-koda geasage.

Lea buoret geavahit kredihttkoartta go gávppašat neahtas.

Go almmuhat iežat kredihttkoartadieđuid neahttagávppašeami oktavuodas, de supmi registrerejuvvo kredihttan ja iige gessojuvvo njuolga du bänkókontos.

OADJEBAS NEAHTTAGÁVPPAŠEAPMI

Dus lea buorre áigi dárkkistit supmi ja vuostáiváldit gálvvu ovdal go rehket máksojuvvo. Jos almmatge it oaččo gálvvu, dahje das leat váilevašvuodát, de leat dus nanu golaheaddji vuoigatvuodát go mávssát kredihttakoarttain.

Beroškeahttá das makkár koartta geavahat, kredihttakoartta dahje bándkokoartta, de it galgga goassige almmuhit iežat PIN-koda (PIN-kodas leat 4 tálla maid fertet almmuhit go geavahat minibándkku dahje gávppašat muhtun gávppis).

Dárkkis fal iežat bándkokonto. Jos oainnát ahte du bándkokonttus lea máksojuvvon ruhtasupmi maid it dieđe masa, dahje balat ahte muhtun lea njihtan ruđaid, de berret váldit oktavuodá bándkkuin.

48. Fertet leat hui várrugas jos muhtun sihtá du ruđaid bidjat muhtun kontonummirii máksit gálvvu ovddas maid áiggut oastit.

Jos válljet máksit dieinna lágiin de láivuduvvojit du vuoigatvuodát, ja ii leat šat nu álki oažžut veahki jos maŋŋil gáđat dahje jos it oaččo gálvvu.

49. Čuovo mielde ja várut ahte gálvu bohtá dan áigái maid neahttagávpi lea almmuhan gávpešiehtadusas. Jos it oaččo gálvvu, de it galgga máksit ge dan ovddas. Dalle fertet bándkkuin váldit oktavuodá.

50. **Geavat buori áiggi veahkehit sin geat háliidit gálvvuid diŋgot nehtas.**

Soaitá leat vuogas máŋget muitolistu gos proseassa čilgejuvvo ceškiid mielde ja maid ovddalgihtii ferte váruhit (áinnas govaiguin) ja juohkit daid kursaoasseválddiide.